

Yıl: 5, Sayı: 14, Mart 2018, s. 126-135

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Halime Nur SEZER¹, Gülay TİRYAKI²,
Pınar Gül YILDIRIM³, Burcu GARGIN⁴

GÖÇLE GELEN 3-7 SINIFA DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN ÇEVREYE YÖNELİK ALGILARININ İNCELENMESİ

Özet

Çevre, içinde güvenle yaşadığımız, temel ihtiyaçlarımızı karşıladığımız yaşam alanıdır. İnsanlar varlıklarını sürdürmeye yönelik tehdit (savaş, ölüm, açlık, adaletsizlik, zulüm vb) algıladıklarında güvenli alanlara doğru yer değiştirirler. Bu çalışmada, ülkemizdeki mülteci çocukların çevreye yönelik tutumları araştırılmıştır. Göçle gelen, 2016-2017 eğitim- öğretim yılında, İstanbul ili Avrupa yakası Eyüp ve Küçükköy ilçelerindeki Milli eğitime bağlı çeşitli okullarda, ilk ve orta öğretime devam eden; 3,4,5,6,7.sınıflarda okuyan farklı yaşlarda 20 kız, 20 erkek 40 mülteci öğrencinin katıldığı bu çalışmada çocukların, çevreyi algılayışları ve çevreye yönelik tutumları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Öğrencilere yarı yapılandırılmış bir anket formu uygulanmıştır. Verilerin incelenmesinde nitel araştırma tekniklerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin demografik bilgilerine bakıldığında çocukların; tamamının ailelerinin yanında yaşadığı, çoğunun Suriye uyruklu olduğu, genelde 3 ve 4 kardeşe sahip olduğu, çoğunun Türkçeyi çok iyi bildiği, çoğunun anne babalarının bir arada yaşadığı ve babaların çalıştığı bulgularına ulaşılrken; anket verilerinde, çocukların çevreyi yaşadıkları yer ortam olarak algıladıkları, hayallerinde temiz bir çevre olduğu, çevreyi korumaya yönelik çevreye çöp atmama ve çevreyi kirletmeme davranışlarını gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Çocuk ve çevre, Göç ve çevre, Göç ve çocuk, Tutum.

Bedeninde vicdan taşımayanlarla gelen, savaş ve ölüm.

Evinde oyuncaklarıyla oynayan çocuğu, yurdundan etti.

O çocuk, şimdi ülkemde ve adı MÜLTECİ.

Fırat Erdoğan

¹ Öğr. Gör., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Çocuk Gelişimi, halimenur26@gmail.com

² gly.tiryaki@gmail.com

³ pinargulyildirim@gmail.com

⁴ brc.grgn@gmail.com

GİRİŞ

Günümüzün en güncel meselelerinden göç ve göçmen sorunları. Göçmenlerin kimisi umuda doğru giden yolda menzile ulaşamayıp “AYLAN” bebek gibi insanlığın kıyılarına vurmakta; kimisi yerinden yurdundan ayrı başka diyarlarda hayat mücadelesine devam etmekte; kimisi de gittiği topluma entegre olarak yeni bir hayat kurmakta, işte, okulda, sosyal ve kültürel hayatta rol almaktadır. Geldikleri yerden farklı olarak yaşadıkları yeni çevre ve sorunları onları da yakından etkilemektedir. Çevre canlıların yaşayıp gelişmesini sağlayan ve onları sürekli olarak etkileri altında bulduran fiziksel, kimyasal ve biyolojik faktörlerin bütünüdür (Çepel, 1995).

Yaşadığımız mekândan başlayarak, sokağımız, mahallemiz, ilimiz, ülkemiz, bulunduğumuz coğrafya ve yaşadığımız gezegen hepsi etkileşim halindedir. Yani sebep oldukları durumlar ve değişimler birbirini etkilemektedir. (Sezer, 2016). Bir ilişkiler sistemi olan çevrenin bozulması ve çevre sorunlarının ortaya çıkması, genellikle insan kaynaklı etkenlerin doğal dengeleri bozulmasıyla başlamıştır. Bu dengelerin bozulmasına en önemli faktörlerden birisi de savaş nedeniyle zorunlu göçlerdir.

Göç; ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhacerettir. (TDK).

Zorunlu göçte mecbur kalan insanlar hayatlarını devam ettirecek yeni geçim kaynakları arama, uygun bir iş bulma, aileyi barındıracak bir konuta sahip olma problemleri ile karşı karşıya kalırlar. Uyum sorunu daha farklı biçimde, uzun vadeli ve psikolojik kökenli olarak ortaya çıkmaktadır.(Geray, 1966). Savaş nedeniyle çocuklar yaşadığı çevreden koparılmakta ve zorunlu göçte maruz kalmaktadırlar. Büyüyen çocuk çevresi ile etkileşim sonucu onları taklit eder. İnsan, içinde bulunduğu sosyal çevre ve daha birçok etkenin tesirindedir. (Yavuzer, 1986).

Çocuk çevresindeki olayları algılar, hisseder ve öğrenir. Tutum ve alışkanlıklarını yaşamın ilk yıllarında geliştirmektedir. Dolayısıyla, çocuklarda çevre ile ilgili kavramlar da erken yaşlarda geliştirmektedir. Çocuklar büyüdükçe ve açık havada deneyimler kazanmaya başladıkça, çevreye karşı tutumları da gelişmeye başlamaktadır.(Pettus, 1974; Akt: Surbrook, 1997: 2). Çevre hakkında bilgi sahibi olan çocuklar çevre sorunları hakkında görüş sahibi oldukları gibi zaman içerisinde çözümün de bir parçası olabilmektedirler. (Gülşay ve Önder, 2011; Marin ve Yıldırım, 2004).

İlkokullarda çevre eğitimi, belirli bir ders saatiyle sınırlandırılmayıp her derste mümkünse her konu ile ilişkilendirilerek verilmelidir. Bunun için de her öğretmen çevre sorunlarına karşı duyarlı olmak yani çevre bilincine sahip birey olmak zorundadır. (Erten,S. 2002). Özellikle çocukluk çağında ve genç yaşta oluşan değer yargıları ve tutumlar, erken yaşlarda doğayla olan ilişkilerde empatinin gelişmesi ve doğaya karşı sevginin oluşmasında oldukça önemlidir. Bunların oluşması, çevrenin korunması için çevre dostu davranışların gösterilmesi demektir. (Erten, 2002). Bu nedenle erken dönemde çocukların, çevreye yönelik ilgilerinin, farkındalıklarının ve olumlu-istenilir alışkanlıklarının olup olmadığının tespit edilmesi ve değerlendirilmesi çocukların bu yöndeki gelişiminin ve ileriye doğru atılacak adımların gerçekleşebilmesi açısından çok önemlidir.

Çevre eğitimi, son yıllarda çevre bilinci oluşturmak amacıyla yaygınlaşarak öğretimin önemli bir boyutu haline gelmiştir. Bu eğitimle, çocukların çevrelerinde gerçekleşen süreçleri anlayarak onları korumaları ve çevreye karşı duyarlılık geliştirmeleri ve davranışlarındaki tercihlerini çevreyi korumak ve kirletmemek doğrultusunda kullanmaları amaçlanmaktadır. (Yardımcı ve Bağcı Kılıç, 2010: 1123).

Özellikle Suriye'deki olaylardan sonra okullardaki göçmen çocuk popülasyonunu göz önünde bulundurursak, bu konuda çocukların sosyal, duygusal ve psikolojik uyumlarını araştırmak ve gerekli önlemleri almak büyük bir öneme sahiptir. Göç etmenin verdiği stres ve kültürel etkileşim zorlukları, çocukları uyumsuzluk riski olan ve çeşitli davranış problemleri geliştiren bir grup haline getirebilir. Göç eden çocukların daha içe dönük, çekingen ve akranları tarafından daha az kabul görmüş oldukları birçok araştırmada gösterilmiştir. (<http://www.uyumcocuk.gov.tr>).

Göç ve mülteci yaşam, “Çocuk Hakları Bildirgesi'nin temeli olan yaşama, korunma, gelişme ve katılım haklarında “boşluk” yaratan, çocukların bedensel, ruhsal, sosyal gelişimlerini etkileyen bir durumdur.(Gözübüyük, 2015). Yapılan anketin beraberinde göç eden çocuklar ilk geldikleri andan şimdiye kadar büyük değişim yaşamışlardır. Bu değişime en çok katkı sağlayan etmen ise eğitimidir. Okula giden göçmen çocuklar okul hayatları aktifleştirdiği için çevreleri ile etkileşim içerisinde buldukları belirlenmiştir. Özellikle kendi ülkelerinde savaştan dolayı büyük hasarlar meydana geldiği için Türkiye de çoğunun çevreye önem verdikleri tespit edilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de 3,4,5,6,7.sınıflarda öğrenim gören 40 mülteci öğrencinin, çevreyi algılayışlarının ve çevreye yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Ana amaç doğrultusunda demografik bilgiler alındıktan sonra aşağıdaki alt problem sorularına yanıtlar aranmıştır.

- a. Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevre neden önemlidir” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı nasıldır?
- b. Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevreyi korumak için neler yapıyorsun” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı nasıldır?
- c. Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevrende seni mutlu eden şeyler nedir” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı nasıldır?
- d. Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevrende seni mutsuz eden şeyler nedir” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı nasıldır?
- e. Araştırmaya katılan öğrencilerin “Ülkedeki çevre koşulları nasıldı” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı nasıldır?
- f. Araştırmaya katılan öğrencilerin “Nasıl bir çevrede yaşamak istersin” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Bu çalışma, bilimsel araştırma yöntemlerinden “ nitel araştırma” ile yapılandırılmıştır. Nitel araştırma, içinde görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamında bütüncül ve gerçekçi bir

biçimde izlendiği bir araştırma türüdür (Karataş, 2015). Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden “etnografi” tekniğinden yararlanılmıştır. Etnografi, ortak bir kültüre sahip grup üyeleri veya grubu temsil eden bireyler olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2015). Bu araştırma da göçle gelen öğrencilerin çevreye yönelik tutumları araştırmacılar tarafından geliştirilmiş formlar ile değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada, göçle gelen, 2016-2017 eğitim- öğretim yılında, İstanbul ili Avrupa yakası Eyüp ve Küçük köy ilçelerindeki Milli eğitime bağlı çeşitli okullarda, ilk ve orta öğretime devam eden; 3,4,5,6,7.sınıflarda okuyan farklı yaşlarda amaçlı örnekleme yoluyla seçilen 20 kız, 20 erkek 40 mülteci öğrenci örnekleme oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan içinde demografik bilgilerin yer aldığı yarı yapılandırılmış anket formu kullanılmıştır. Bu formun içeriğinde, “Çevre nedir, Çevre neden önemlidir, Çevreyi korumak için neler yapıyorsunuz, Çevrende seni mutlu ve mutsuz eden şeyler nedir, ülkedeki çevre koşulları nasıldı, Nasıl bir çevrede yaşamak istersin” şeklinde toplam 7 soru bulunmaktadır.

Verilerin toplanmasında öğrencilere araştırmacılarca hazırlanan yarı yapılandırılmış anket formu uygulanmış verilerin içerik analiziyle de bulgulara ulaşılmıştır. İçerik analizinde veriler, detaylı bir şekilde incelenir; birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenip yorumlanır (Karataş, 2015).

BULGULAR

Demografik bilgiler incelendiğinde, cinsiyete göre eşit dağıldığı; % 60’ının 2004 ve 2005 doğumlu olduğu; %92,5’inin Suriye uyruklu olduğu; %65’inin Türkçeyi çok iyi bildiği; % 60’ının 4 ve 5 sınıfta olduğu; %75’inin 2 ve 3. çocuk olduğu; %90’ının 3’den fazla kardeşe sahip olduğu; %75’inin annesinin çalışmadığı; % 87,5’inin babalarının çalıştığı; %77,5’inin anne babalarının ayrı olmadığı bulgularına ulaşılmıştır.

Göçle gelen 3-7 sınıfa devam eden öğrencilerin çevreye yönelik algılarının incelenmesi amacıyla yapılmış bu çalışmada oluşturulan alt araştırma sorularına verilen cevaplar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevre nedir“ sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevre nedir” değişkenine göre dağılımı

Çevre nedir	n	%
Canlı varlıklar		
Orman, Ağaçlar	13	32,5
Doğa, Deniz	4	10
İnsanlar	5	12,5
Hayvanlar, Kuş	10	25
Bitkiler, Çiçek	10	25
Cansız varlıklar		
Ev	11	27,5
Okul	2	5
Yaşam	5	12,5

Arkadaşlarım	6	15
Temizlik	3	7,5
Araba	1	2,5
Sokak, Park	8	20

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin “çevre nedir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımına göre çevreyi canlı ve cansız olarak algıladıkları; çevreyi canlı algılayan çocukların %32,5 orman ve ağaçlar yanıtını verdikleri bunu hayvanlar ve doğa yanıtlarının izlediği bulgularına ulaşılmıştır. Çevreyi cansız algılayan çocukların, %27,5’inin ev cevabını verdikleri bunu sokak, park ve arkadaş ve yaşam yanıtlarının takip ettiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevre neden önemlidir” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevre neden önemlidir” değişkenine göre dağılımı

Çevre neden önemlidir	n	%
Seviyorum	5	12,5
Sağlığımız için	1	2,5
Herkes ve her şey için	2	5
Oyun oynuyorum	3	7,5
Güzel yaşam için	6	15
Nefes alıyorum	1	2,5
Yaşadığımız yer	11	27,5
Vatanımız	1	2,5
Okula gitmek için	3	7,5
Onlar benim arkadaşım	2	5
Çalışmak	2	5
Kavgasız	1	2,5
Çevre olmazsa olmaz	1	2,5

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin “çevre neden önemlidir?” cevap değişkeni dağılımına göre öğrencilerin yakın ve uzak olarak çevrenin önemini algıladıkları; %27,5’inin çevre yaşadığımız yer olduğu için önemlidir bulgusuna ulaşılmıştır. Yakın çevre algısında güzel yaşamak, nefes almak, sağlıklı olmak ve oyun oynamak; uzak çevre olarak okul ve arkadaşlar cevapları bulguları oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevreyi korumak için neler yapıyorsun” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevreyi korumak için neler yapıyorsun” değişkenine göre dağılımı

Neler Yapıyorsun	n	%
Kirletmiyorum	17	42,5
Çöp atmıyorum	17	42,5
Hayvanları besliyorum	8	20
Çiçekleri suluyorum	4	10

Bitkilere zarar vermiyorum	1	2,5
Çevreye zarar vermiyorum	3	7,5
Çevreye zarar verenleri uyarıyorum	1	2,5
Bir şey yapmıyorum	2	5

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin “çevreyi korumak için neler yapıyorsun?” sorusuna verdikleri cevapların % dağılımına bakıldığında, %42,5’inin çevreye çöp atmıyorum ve kirletmiyorum şeklinde olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevrende seni mutlu eden şeyler nedir “ sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevrende seni mutlu eden şeyler nedir” değişkenine göre dağılımı

Mutlu Eden Şeyler	n	%
Temizlik, Temiz çevre	3	2,5
Arkadaşlarım	4	10
Ailem	4	10
Ağaçlar	2	5
Gülen insanlar, İyi insanlar	4	2,5
Savaş olmazsa, Barış	3	5
Oyun oynamak	7	17,5
Gezmek	3	7,5
Araba	1	7,5

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin “çevrende seni mutlu eden şeyler nedir?” cevap değişkeni dağılımına göre %17,5 oyun oynamak, arkadaşlarım ve ailem cevaplarını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevrende seni mutsuz eden şeyler nedir “ sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevrende seni mutsuz eden şeyler nedir” değişkenine göre dağılımı

Mutsuz Eden Şeyler	n	%
Arkadaşlarım	2	5
Ailem	1	2,5
Kirli çevre	5	12,5
İnsanların ölmesi, Savaş	4	2,5
Ailemin üzülmesi, İnsanların	4	7,5
Kendi evimden uzak olmak	5	12,5
Kötü insanlar	3	7,5
Hayvanlara zarar verilmesi	2	5
Arabamızın olmaması	1	2,5
Kavgı	2	5
Oyun oynamamak	1	2,5
Korkmak	1	2,5
Böcekler	1	2,5

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin “çevrende seni mutsuz eden şeyler nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde; %12,5’i kendi evimden uzak olmak ve kirli çevre cevaplarını vermiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin “ülkenedeki çevre koşulları nasıldı” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı Tablo 6’de verilmiştir.

Tablo 6. Araştırmaya katılan öğrencilerin “ülkenedeki çevre koşulları nasıldı” değişkenine göre dağılımı

Ülkenedeki Çevre Koşulları	n	%
Güzel, Normal	7	17,5
İyi	15	37,5
Kötü	13	32,5
Mutlu	2	5
Temiz	4	10
Parklar az ama büyük	4	10
Tarihi yapıt kale	1	2,5
Evleri ahşaptır	1	2,5
Tam hatırlayamadım	1	2,5

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin “ülkenedeki çevre koşulları nasıldı?” cevap değişkeni dağılımına göre %37,5’inin iyi ve %32,5’inin kötü cevaplarını verdikleri; ülkelerindeki tarihi yapılar, kaleler, ahşap evler ve parklardan bahsettiği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Nasıl bir çevrede yaşamak istersin” sorusuna verdikleri cevaplara göre dağılımı Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Araştırmaya katılan öğrencilerin “Nasıl bir çevrede yaşamak istersin” değişkenine göre dağılımı

Nasıl Bir Çevrede Yaşamak	n	%
Güzel bir çevre	9	22,5
Kendi ülkem	2	5
Temiz bir çevre	10	25
İyi bir çevre	5	12,5
Mutlu bir çevre	6	15
Türkiye gibi çevre	3	7,5
Savaşın olmaması	3	7,5
Ailemin mutlu olduğu bir çevre	1	2,5
Kimsenin üzülmeyeceği bir çevre	2	5
Ailemle birlikte olduğum çevre	3	7,5
Oyun alanlarının çok olduğu	3	7,5
Yemyeşil bol çiçekli bir çevre	2	5
Korkunun olmadığı bir çevre	1	2,5
Büyük evlerin olduğu çevre	4	10
Kavga olmayan çevre	1	2,5
Denizin olduğu çevre	1	2,5

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin “nasıl bir çevrede yaşamak istersin?” sorusunun cevapları incelendiğinde; %22,5’inin güzel bir çevre yanıtını verdikleri bunu Türkiye gibi, büyük evlerin ve oyun alanlarının olduğu, ailele birlikte, kimsenin üzülmediği bir çevre yanıtlarının takip ettiği tespit edilmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada “3,4,5,6 ve 7. sınıflarda okuyan farklı yaşlarda 20 kız, 20 erkek 40 mülteci öğrencinin çevreye bakış açıları” araştırılmış, çocukların çevreye algılayışları ve çevreye yönelik tutumları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

Bulgular değerlendirildiğinde; savaşlar ve göçler sebebiyle 40 göçmen çocuğun kendi ülkelerine, arkadaşlarına ve evlerine özlem duydukları belirlenmiştir. Çocukların %37,5’i aile kavgalarından, insan ölümlerinden etkilendiklerini ve diğer %37,5’i şurada yaşadığı çevrede aileleriyle birlikte savaşın olmadığı bir ülkede olduklarından dolayı korku ve kaygı yaşamadıkları için mutluluk duyduklarını, geri kalan %25’i ise, ülkelerinden koştukları halde buradaki yaşama alışmış ve artık burada yaşadıklarından dolayı memnuniyetleri yapılan anket sonucunda belirlenmiştir.

Özellikle dil konusunda çocukların çoğunun Türkçeyi konuşabiliyor ve anlayabiliyor olduğu gözlemlenmiştir. 40 çocuğun tümü eğitim hayatına devam etmektedir. Yaşadıkları çekingenliği arkadaşları ve öğretmenleri ile birlikte aştıkları belirlenmiştir. Hayalinizdeki çevre nedir diye sorulduğunda; çocukların %62,5’i temiz, güzel, yeşil alanların fazla olduğu ve insanların ölmediği bir çevrede yaşamayı hayal ettikleri, diğer %37,5’i ise aileleriyle birlikte mutlu, savaşın olmadığı ve Türkiye gibi bir çevrede yaşamayı hayal ettikleri belirlenmiştir.

ÖNERİLER

- Çocukların çevreye yönelik olarak olumlu tutumlar sergilemeleri için onlara karşı ülkemizde olumlu çevre koşullara sunulmalıdır.
- Çocukların yaşadıkları psikolojik sorunları(içer dönüklük, çekingenlik gibi.) aşmak için onlara psikolojik danışmanlık hizmetleri sunulmalıdır.
- Zorunlu göçe maruz kalan insanların hayatlarını daha sağlıklı, kendilerine yeten ve psikolojik açıdan daha iyi olması açısından ailelere her türlü destek sağlanmalıdır.
- Görsel ve yazılı medya yoluyla ülkemize göç eden çocukların durumları anlatılmalıdır. Ve böylece bu çocuklar hakkında bir farkındalık yaratılmalıdır.
- Göç eden çocukları eğitim ortamında normal sınıflara kaynaştırarak eğitim verilmesi ve böylece çocukların diğer çocuklarla iletişimi güçlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Çocuklara sorduğumuz anket sorularından “hayalinizdeki çevre nedir?” sorusuna verdikleri cevaplar doğrultusunda çocuklara uygun çevre koşulları sunulmalıdır.
- Çocuklara eğitim ortamında şuan ki yaşadıkları çevre koşullarını anlatmak ve aşmak için okullarda bu çocuklara özel programlar, sunumlar hazırlanarak sunulmalıdır.
- Eğitim ortamlarında çocuklara çevremizin doğal eserleri anlatmak ve onlara yaşadığımız çevreye karşı uyum içinde olmalarını sağlamak için geziler düzenlenmelidir.

- Çocuklara sistemli bir şekilde çevre eğitimi verilerek onların çevreyle ilgili olayları yakından takip etmesi, sağlıklı bir çevre yaratılmasında bireysel katkıda bulunulması ve çevreye karşı duyarlı davranış modeli geliştirilmeleri sağlanmalıdır.
- Çocukların okullarda yaşadıkları uyumsuzluk ve davranış problemlerini aşmalarını sağlamak için sınıf öğretmeni, rehber öğretmen ve anne baba arasında mutlaka koordineli bir şekilde hareket etmeleri sağlanmalıdır.
- Çoğu çocuklar bu şekilde göç ederek geldiklerinde okullardaki çocuklar ön yargılı davranmaktadır. Bunun önüne geçilmesi için önceden çocuklarla konuşularak onların durumların anlatılması ve yardımcı olunması gerektiği anlatılmalıdır. Bu süreç içerisinde sadece çocuklar değil öğretmenler de elinden gelenin fazlasını yapmaya çalışarak çocuklardaki alışma ve uyum sürecini en aza indirmeye çalışmalıdır.
- Ailelerde bu süreç içerisinde çocuklara olumlu rol model olduklarında okul ortamında bu çocuklara farklı bir gözle bakmazlar. Bu yüzden buradaki en önemli nokta ailenin bilinçli olmasını sağlamaktır.
- Milli eğitim bakanlığı veya bölge belediyeler tarafından bu çocuklara el eğitim imkanı sunulması sağlanmalıdır. Böylece çocuklar eğitim hayatında sıkıntı yaşamamalarını sağlayacaktır.
- Okullarda çevre kulüpleri; ağaç dikme, çevreyi koruma gibi projeler düzenleyerek çocukların bir arada hem kaynaşmasını hem de çevre bilincinin artırılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Creswell, J.W. (2015) Nitel Araştırma Yöntemleri, 2.Baskı. (Çeviri; Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir), Siyasal kitabevi, Ankara.
- Çepel, N. (1995), Çevre Koruma ve Ekoloji Terimleri Sözlüğü Türkçe, Almanca, İngilizce, TEMA Vakfı Yayınları No:6, İstanbul.
- Davis, 2009; Grodzinska-Jurczak, Stepska, Nieszporek ve Bryda, 2006; Gülay ve Önder, 2011; Jeong, 2004; Marin ve Yıldırım, 2004; Robertson, 2008;WalshDaneshmandi ve MacLachlan, 2006
- Erten,S. (2002): İlköğretimin II. Kademesindeki (6.7.8. sınıflar) öğrencilerde Çevreye Yararlı davranışların Araştırılması. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongre kitabı. 16-18 Eylül, 2002, Ankara
- Erten, S. (2002).İlköğretim Okulu Öğrencilerinde Çevreye Yararlı Davranışların Araştırılması. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi. ODTÜ. Ankara.
- Geray, C.(1966) Şehirselsel Toplumun Kalkınması, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 6:235-236, Ankara,
- Gözübüyük AA, Duras E, Dağ H, Arıca V. (2015) Olağanüstü durumlarda çocuk sağlığı. Journal of Clinical and Experimental Investigations;3:324-330.
- Gülay, H. ve Önder, A. (2011). Sürdürülebilir Gelişim İçin Okulöncesi Dönemde Çevre Eğitimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Marin, M.C., Yıldırım, U. (2004) Çevre sorunlarına çağdaş yaklaşımlar; Ekolojik, Ekonomik, Politik ve Yönetimsel Perspektifler, Beta yayıncılık, İstanbul.
- Sezer, H.N., Gümüştepe, H. (2016), "Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Bakışı", İSEM (*Sözlü bildiri olarak sunulmuştur*), Alanya, Türkiye.
- Surbrook, A.N. (1997). *Children's Exposure To The Natural Environment And Their Environmental Attitudes*. Yüksek Lisans Tezi, Michigan : Michigan State University Department of Family And Child Ecology.
- TDK, Türk Dil Kurumu Sözlüğü
- Yardımcı, E., Bağcı Kılıç G. (2010) "Çocukların Gözünden Çevre ve Çevre Sorunları", İlköğretim Online, 9/3 s. 1122-1136.
- Yavuzer, H.(1982) Çocuk Psikolojisi, 6. Basım, S:78-85 Remzi Kitapevi, İstanbul.
- WEB <http://www.uyumcocuk.gov.tr>

THE INVESTIGATION OF MIGRATING 3-7 GRADE STUDENTS' PERCEPTIONS OF SURROUNDINGS

EXTENDED ABSTRACT

The environment is a living space in which we live with confidence and meet our basic needs. When people perceive threats to survive (war, death, hunger, injustice, persecution, etc.), people move to safe areas. In this study, the attitudes of the refugee children in our country towards the environment were investigated. In the year 2016-2017 in various schools connected to the national education in Eyüp and Küçükköy districts on the European side of Istanbul province, In this study, where 20 female, 20 male, and 40 refugee students at different ages who migrated and are studying 3,4,5,6,7 classes have participated, the children's perceptions of the environment and attitudes towards the environment have been examined in terms of various variables. A semi-structured questionnaire was applied to the students. In the examination of the data, content analysis method was used from qualitative research techniques. In the survey, when the demographic information of the students is examined, the majority of them live with their families, the majority are of Syrian nationality, they usually have 3 or 4 siblings, many of them know Turkish well, most of them live together and their fathers are working; the survey results show that children perceive the environment as a place where they live, they dream of a clean environment and tend not to throw away garbage and not to pollute the environment.

Key words; Child and environment, Migration and environment, Migration and child, Attitude